

4. વિકાસમાં પ્રાધાન્ય :

- એકમના વિકાસની યોજનાના અમલીકરણ વખતે મૂળ માલિકો
પાસેથી વધુ પ્રમાણમાં મૂડી મેળવવાની બાબતને મહત્વ આપવું
જોઈએ.
- માલિકોને તેઓની જરૂરિયાત અનુસાર હકના શેરનો પ્રસ્તાવ
કરવો તે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી ગણાય છે.

(2) ધંધાની સમાજ પ્રત્યેની સામાજિક જવાબદારીઓ સમજાવો.

- ધંધાની સમાજ પ્રત્યેની સામાજિક જવાબદારીઓ : સંચાલન વિશારદ શ્રી પીટર ડ્રકરે જણાવ્યું છે કે, “કોઈ પણ ધંધાકીય એકમનું સંચાલન એવી રીતે થવું જોઈએ કે જેથી તેમાં એકમ અને સમાજના વિવિધ વર્ગોનાં હિત વચ્ચે સમતુલા જગવાઈ રહે.”
- એકમે ધંધાનું સંચાલન કરતાં સમાજનાં આર્થિક અને સામાજિક હિતોની જગવણી કરવી જોઈએ.

- ધંધાની સમાજ પ્રત્યેની સામાજિક જવાબદારી નીચે મુજબ છે:
 1. પર્યાવરણનું જતન કરવું :
 - કોઈ પણ પ્રકારનું પ્રદૂષણ એ સમાજને માટે નુકસાનકારક છે.
 - એકમે એવી ઉત્પાદન-પ્રક્રિયા પસંદ કરવી જોઈએ કે જેથી ઓછું પ્રદૂષણ ફેલાય અને પર્યાવરણની જગતવણી થાય.
- 2. રાષ્ટ્રીય વિકાસના કાર્યમાં ફાળો :
- વ્યક્તિ વિકાસ અને એકમના વિકાસના સંયુક્ત પરિણામરૂપે રાષ્ટ્રનો વિકાસ સધાય છે.

➤ એકમે પોતાનાં નાણાકીય સાધનોનો છષ્ટતમ ઉપયોગ કરી
રાજ્યના વિકાસમાં પોતાનો ફાળો આપવો જોઈએ.

3. સંશોધનને મહત્વ આપવું :

➤ રાજ્ય અને સમાજના વિકાસને કેવા આપવામાં સંશોધનો
મહત્વનો ભાગ ભજવે છે.
➤ વિકસિત દેશના એકમો પોતાના નફાનો અમૃક હિસ્સો
સંશોધન- કાર્ય પાછળ ફાળવે છે. આથી એકમ અંતરરાજ્યીય
હરીફાઈમાં અગ્રસ્થાને રહી શકે છે.

- એકમે યોગ્ય સંશોધનો કરી, તેને અપનાવી સમાજની જરૂરિયાતને અનુરૂપ વસ્તુ કે સેવાનું ઉત્પાદન કરવું જોઈએ.
- 4. કટોકટી કે આફતના સમયમાં જવાબદારી નિભાવવી :
- કુદરતી આપત્તિ જેવી કે ધરતીકંપ, પૂર, દુષ્ટાળ, રોગચાળો વગેરે પ્રસંગે ધંધાકીય એકમે સરકારી અને અર્ધસરકારી તંત્રની સાથે સહયોગ સાધી સામાજિક જવાબદારી બજાવવી જોઈએ.

5. સામાજિક – સાંસ્કૃતિક વારસાનું સંવર્ધન :

- ધંધાકીય એકમે પોતાની પેદાશ કે સેવાઓ દ્વારા રાષ્ટ્રનાં સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક મૂલ્યોમાં વધારો થાય તેની તક્કેદારી લેવી જોઈએ.
- પ્રચાર અને પ્રસારનાં એવાં માધ્યમો અને ઘ્યાલોનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ કે જે સાંસ્કૃતિક મૂલ્યમાં અવરોધ પેદા ન કરે. દા. ત., જહેરાતોમાં અશલીલતા કે રંગબેદ જેવા ઘ્યાલો દર્શાવવા ન જોઈએ.

6. સમાજ-ઉત્થાનમાં સહભાગી :

- સામાજિક સમાનતા વગર કોઈ પણ સમાજનો વિકાસ થવો અશક્ય છે.
- દરેક વર્ગને યોગ્ય તક પૂરી પાડી સામાજિક સમાનતા સિદ્ધ કરી શકાય છે.
- એકમે સમાજના નબળા વગોને યોગ્ય તકો પૂરી પાડીને સમાજના વિકાસમાં મદદરૂપ બનવું જોઈએ.

7. રોજગારીની તકોનું નિર્માણ કરવું :

- ધંધાકીય એકમે પોતાનો વિકાસ સાધીને લોકોને રોજગારીની તકો પૂરી પાડવી જોઈએ.
- રોજગારીની તકો દ્વારા રાષ્ટ્રીય વિકાસ દર કે રાષ્ટ્રીય સમાનતા સિદ્ધ કરવાનું શક્ય બને છે.

8. માનવ-હકોની જગતણી :

➤ ધૂમાની સામાજિક જવાબદારીના એક ભાગ તરીકે
પ્રાકૃતિક અને બંધારણીય માનવીય હકોની જગતણી
કરવી જોઈએ.

(3) ધંધાની આંતરિક સામાજિક જવાબદારીઓ સવિસ્તાર સમજાવો.

- ધંધાની આંતરિક સામાજિક જવાબદારીનો અર્થ :
- જે હિતસમૂહો ધંધાકીય એકમના સંચાલન સાથે પ્રત્યક્ષ કે સીધી રીતે સંકળાયેલાં હોય અને એકમનો જ ભાગ હોય તને આંતરિક હિત સમૂહ કહે છે. આવા હિતસમૂહો પ્રત્યેની ધંધાકીય એકમની સામાજિક જવાબદારી એટલે ધંધાકીય એકમની આંતરિક સામાજિક જવાબદારી.

- આંતરિક હિતસમૂહોમાં મુખ્યત્વે (i) માલિક, (ii) રોકાણકાર અને (iii) કર્મચારીનો સમાવેશ થાય છે.
(i) ધંધાની માલિકો પ્રત્યેની સામાજિક જવાબદારી :
- ભારતમાં દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધ પછી ઓદ્યોગિક વિકાસનો યુગ શરૂ થયો.
- તેને કારણે ધંધા કે ઉદ્યોગોના કદમાં અને પ્રકારમાં મહત્વના ફેરફારો થયા. તેથી વધુ મૂડીરોકાણની જરૂર પડી.

- વૈયક્તિક માલિકી કે ભાગીદારી દ્વારા આ જરૂરિયાત ન સંતોષાત્મક રીતે સંપૂર્ણ રીતે વિકાસ થયો.
- કંપનીમાં ખરા માલિક શેરહોલ્ડરો છે, જે મૂડી પૂરી પાડે છે અને કંપનીના સંચાલન માટે સંચાલક વર્ગ અસ્તિત્વમાં આવ્યો.
- આથી કંપનીની તેના સાચા માલિકો શેરહોલ્ડરો પ્રત્યે સામાજિક જવાબદારી ઉદ્દેશ્ય હોય, જે નીચે પ્રમાણે છે.

(ii) રોકાણકારો પ્રત્યે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી :

- ધંધા - ઉદ્યોગના કદમાં વધારો થતાં ધંધામાં વધુ મૂડીરોકાણની જરૂર પડે છે.
- આ મૂડીરોકાણ રોકાણકારો લોન, પ્રેક્ષરન્સ શેર કે ડિબેન્ચર જેવાં ક્રિધ પ્રાપ્તિસ્થાનો દ્વારા પૂરું પાડે છે.
- ધંધાકીય એકમની રોકાણકારો પ્રત્યે સામાજિક જવાબદારી નીરે પ્રમાણે છે:

1. વળતરની સમયસર ચુકવણી :

- શેરહોલ્ડરો કે રોકાણકારો ધંધામાં પોતાના નાણાંનું ઊંચું, નિયમિત અને વાજબી વળતર મળે તેવી અપેક્ષા રાખે છે.
- તેમને નાણાંનું વળતર નિયમિત રીતે મળી રહે તે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી ગણાય છે.

2. જરૂરી માહિતી પૂરી પાડવી :

- ધંધાએ રોકાણકારોને યોગ્ય સમયે જરૂરી માહિતી પૂરી પાડવી એ ધંધાની સામાજિક જવાબદારી બને છે.

➤ આ માહિતીમાં એકમની વર્તમાન પરિસ્થિતિ અને ભાવિ આયોજનને લગતી માહિતીનો સમાવેશ થાય છે.

3. રોકાણકારોના રોકાણમૂલ્યમાં વધારો :

➤ સામાન્ય રીતે એકમની નાણાકીય પરિસ્થિતિ અને પરિણામો પરથી રોકાણનું બજારમૂલ્ય નક્કી થતું હોય છે.

➤ એકમના માલિકોએ એવા નાણાકીય નિર્ણયો લેવા જોઈએ કે જેથી રોકાણકારોના રોકાણમૂલ્યમાં વધારો થાય.

- આ બાબતનો સામાજિક જવાબદારીમાં સમાવેશ થાય છે.
- 4. નાણાંની સુરક્ષા :
- રોકાણકારોએ ધંધા અને ધંધાદારી કાર્યક્ષમતા પર વિશ્વાસ મૂકી પોતાનાં નાણાંનું રોકાણ કર્યું હોય છે.
- આથી રોકાણકારોનાં નાણાંનો યોગ્ય ઉપયોગ કરવાની અને સુરક્ષાની ધંધાની સામાજિક જવાબદારી બને છે.
- આને કારણે ભવિષ્યમાં એકમને નાણાંની જરૂર પડે ત્યારે સરળતાથી નાણાં મળી શકે છે.

5. સૂચનોની આવકાર્યતા :

➤ નાણાકીય રોકાણકારો સામાન્ય રીતે બજારનાં વલણોથી જાણકાર હોવાને કારણે તેમનાં સૂચનોને આવકારવાની ધંધાની સામાજિક જવાબદારી બને છે.

(iii) કર્મચારીઓ પ્રત્યે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી :

➤ ધંધાની કામગીરી માટે કર્મચારીઓ જરૂરી છે.
➤ કાર્યદક્ષ કર્મચારીઓ વગાર એકમની ધ્યેયસિદ્ધ શક્ય નથી.

- કર્મચારીઓનું હિત જળવાય અને તેની કાળજી રાખવી તે દરેક બાબત ધંધાકીય એકમની સામાજિક જવાબદારી બને છે.
કર્મચારી પ્રત્યે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી નીચે મુજબ દર્શાવી શકાય :
1. કર્મચારી જીવનધોરણની જળવણી :
 - સામાન્ય રીતે કર્મચારીઓ મહેનતાણું પ્રાપ્ત કરવાના હેતુથી કાર્ય કરતા હોય છે.

- આ મહેનતાણું જો યોગ્ય પ્રમાણમાં ન હોય તો
કર્મચારીમાં અસંતોષ ઉદ્ભવે છે. ઉપરાંત આ મહેનતાણું
કે વેતન સમયસર મળવું જોઈએ.
- ધંધાની સામાજિક જવાબદારી બને છે કે કર્મચારીઓનું
શોષણા ન કરવું અને તેમને વાજબી અને સમયસર
મહેનતાણાં અને બોનસની ચુકવણી કરવી જોઈએ.

2. કામગીરી માટે યોગ્ય વાતાવરણ અને સુવિધાઓ પૂરી પાડવી :

- યોગ્ય વાતાવરણ અને સુવિધાઓ ધંધાકીય એકમની કાર્યક્ષમતા માટે મહત્વનો ભાગ બજવે છે.
- ધંધાકીય એકમની સામાજિક જવાબદારી બને છે કે એકમમાં યોગ્ય વાતાવરણ હોય, કર્મચારી સંબંધોનો યોગ્ય રીતે વિકાસ થાય તે જોવું જોઈએ.
- ધંધાકીય એકમ વિવિધ સુવિધાઓ પૂરી પાડી યોગ્ય વાતાવરણનાં સર્જન કરી શકે છે.

- દા. ત., પુરતી હવા-ઉજાસ, સ્વચ્છતા, કેન્ટીનની સગવડ,
બાથરૂમ, શૈચાલય, વિશ્રાંતિની જગ્યા વગેરે.
 - શક્ય હોય તો વાતાનુકૂલિત વાતાવરણની સગવડ તેમજ સ્થી-
કર્મચારીઓ માટે અલગ વ્યવસ્થા પૂરી પાડવી જોઈએ.
3. કર્મચારીઓને સામાજિક સલામતી પૂરી પાડવી :
- કર્મચારીઓને યોગ્ય વેતન યોગ્ય સમયે પૂરું પાડવા ઉપરાંત
સામાજિક સલામતી પૂરી પાડવી જોઈએ.

➤ સામાજિક સલામતીની સગવડોમાં પ્રોવિડન્ઝ ફંડ, ગ્રેચ્યુષટી, પેન્શિન, માંડગીની રજાઓ, આરોગ્ય-વિષયક વીમા-સુરક્ષા અને જૂથ વીમા - યોજના વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

4. કર્મચારી-સંગઠનને માન્યતા આપવી :

➤ કર્મચારીઓ કર્મચારી - સંગઠનની રચના કરે છે કે જેથી તેઓ તેમના પ્રશ્નો, મુશ્કેલીઓ વગેરે સંચાલકો સમક્ષ રજૂ કરી શકે.

➤ આવા કર્મચારી-સંગઠનની માન્યતા સંચાલકો પાસેથી મેળવવી પડે છે.

- કર્મચારી-સંગઠન સમગ્ર એકમના કર્મચારીઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે.
- એકમ કર્મચારી-સંગઠનની યોગ્ય માગણીઓનો સ્વીકાર કરી કર્મચારીઓના ઉત્સાહમાં વધારો કરી શકે છે.

5. ઉચ્ચ સંચાલકોનું સમાધાનકારી વલણ :

- કર્મચારીઓ ધંધાકીય એકમના પાયાના કાર્યકરો છે. તેઓ એકમના હાથ-પગ સમાન છે.

- તથો પોતાની કામગીરી કાર્યક્ષમ રીતે કરે તેવી એકમની અપેક્ષા હોય છે.
- કર્મચારીઓ પોતાના હિતને સ્પર્શતા વિવિધ પ્રક્રિયાઓ માટે વ્યક્તિગત કે સામૂહિક રીતે અથવા કામદાર-સંગઠન દ્વારા રજૂઆત કરતા હોય છે.
- આ રજૂઆતો પ્રત્યે યોગ્ય સમયે સમાધાનકારી વલણ દાખવવાથી ધંધો અને કર્મચારી બંનેનું હિત જળવાય છે. તેમજ એકમમાં કૌટુંબિક વાતાવરણનું સર્જન થાય છે.

6. અલિપ્રેરણ :

- તમે તમારા કર્મચારીઓના કાર્ય-કલાકોની ખરીદી કરી શકો છો.
પરંતુ તેમનો ઉત્સાહ કે આવડત તો જીતવી પડે છે.
- કોઈ પણ એકમ કર્મચારીઓના સતત ઉત્સાહ અને પ્રોત્સાહન
વગર ટકી શકતું નથી.
- કર્મચારીઓનો ઉત્સાહ વધારવા માટે ઇજફો, બફ્ટી, પુરસ્કાર,
સન્માનપત્ર વગેરે આપવાની વ્યવસ્થા હોવી જોઈએ.

- આથી કર્મચારીઓમાં આત્મગૌરવની લાગણી પેદા થાય છે.
- આવા પ્રોત્સાહનોમાં એકમના માલિક દ્વારા કર્મચારીને તેના પરિવાર સાથે પ્રવાસમાં લઈ જવા, કર્મચારીને વધુ સંશોધન કે નવી કાર્યપદ્ધતિ માટે પુરસ્કૃત કરવા વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

7. અન્ય જવાબદારીઓ :

➢ કર્મચારીઓ પ્રત્યેની અન્ય જવાબદારીઓમાં કર્મચારીઓની નિર્ણય-પ્રક્રિયામાં ભાગીદારી, કર્મચારીઓને નિર્ણયોની માહિતી પૂરી પાડવી, યોગ્ય અને જરૂરી માહિતી પૂરી પાડવી, નોકરીની શરતો નિમણૂક અગાઉ નક્કી કરવી, કર્મચારીનાં સંતાનો માટે શિક્ષણની વ્યવસ્થા કરવી, તેમને સ્થિર અને સલામત નોકરીની ખાતરી આપવી, એક જ પરિવારના કર્મચારીઓને સમયનું આયોજન કરી આપવું વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. આ જવાબદારી એકમ નિભાવવી જોઈએ.

(4) ધંધાકીય એકમની બાબત સામાજિક જવાબદારીઓનો ખ્યાલ સવિસ્તર વર્ણવો.

➢ ધંધાકીય એકમની બાબત સામાજિક જવાબદારીઓનો ખ્યાલ : જે હિતસમૂહો ધંધાકીય એકમના સંચાલન સાથે પરોક્ષ રીતે સંકળાયેલા હોય તેમને બાબત હિતસમૂહો કહે છે. આ હિતસમૂહો પ્રત્યે ધંધાકીય એકમની સામાજિક જવાબદારી એટલે ધંધાકીય એકમની બાબત સામાજિક જવાબદારી.

➢ ધંધાના બાબુ હિતસમુહોમાં (i) ગ્રાહક, (ii) પુરવઠો પૂરો
પાડનારા, (iii) સરકાર અને (iv) સમાજનો સમાવેશ થાય છે.

(i) ગ્રાહકો પ્રત્યે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી :

➢ આધુનિક યુગમાં ગ્રાહક સર્વોપરી છે. ગ્રાહકો વગર કોઈ પણ
ધંધાના અસ્તિત્વની કલ્પના કરવી મુશ્કેલ છે.
➢ ગ્રાહકો કોઈ પણ એકમના અસ્તિત્વમાં કેન્દ્રસ્થાન ધરાવે છે.
તેથી જ ગ્રાહકને બજારનો રાજ કહે છે.

- ધંધાની ગ્રાહકો પ્રત્યેની સામાજિક જવાબદારી નીરે મુજબ છે :
 1. યોગ્ય ગુણવત્તાવાળી ચીજવસ્તુ કે સેવાનું વેચાણ :
- એકમ વસ્તુઓ અને સેવાઓનું ઉત્પાદન ગ્રાહકો માટે કરે છે. આ વસ્તુઓની ગુણવત્તાની જગવણી કરવી એ ધંધાની સામાજિક જવાબદારી છે.
- ગ્રાહકોને લેખસેળ વગરની, યોગ્ય પેકિંગ અને વજનવાળી તથા ગ્રાહકોને સંતોષ પૂરો પાડે તેવી વસ્તુઓ એકમે પૂરી પાડવાની ફરજ ગણાય છે.

2. વાજબી કિંમત :

- ધંધાએ વાજબી કિંમતે માલ કે સેવાઓ પૂરી પાડવી જોઈએ. વાજબી કિંમત એટલે એવી કિંમત કે જેથી ગ્રાહકને યોગ્ય સંતોષ પ્રાપ્ત થાય તેમજ ઉત્પાદકને યોગ્ય વળતર મળે.
- સામાન્ય રીતે સ્પર્ધાત્મક હરીકાઇના સમયમાં એકમે વાજબી નફો પ્રાપ્ત કરવો જરૂરી છે.

➤ સામાજિક જવાબદારીના ભાગ તરીકે ગ્રાહક પાસેથી ઉંચી કિંમત ના લઈને ઉત્પાદનની વાજબી કિંમત ગ્રાહકો પાસેથી લેવી જોઈએ.

3. બજારમાં પુરવઠાનું સાતત્ય જાળવવું :

- ધંધાની સામાજિક જવાબદારી છે કે બજારમાં માલની કૃત્રિમ અછત ન થવા દેવી.
- કૃત્રિમ અછત ઊભી કરી ધંધાદારીઓ ગ્રાહકો પાસેથી વધુ કિંમત વસૂલ કરે છે.

4. ગેરમાર્ગ દોરતી જહેરાતો ન આપવી :

- કેટલાક ધંધાદારીઓ પોતાના ઉત્પાદન કે સેવાનું વધુ વેચાણ કરવાના હેતુથી ગેરમાર્ગ દોરતી જહેરાતો આપે છે.
- ગ્રાહક આવી જહેરાતોથી દોરવાઈને વસ્તુ ખરીદવા લલચાય છુ.
- જહેરાતમાં વર્ણવ્યા મુજબનો માલ ન મળતાં ગ્રાહક છેતરાય છુ.

- આથી ગેરમાર્ગ દોરતી જહેરાત ન આપવી એ ધંધાની
સામાજિક જવાબદારી છે.
- 5. વેચાણ પણીની સેવાઓ :
- ગ્રાહકને વस્તુ કે સેવાનું વેચાણ કર્યું એટલે એકમની
જવાબદારીનો અંત આવતો નથી. પરંતુ હકીકતમાં
જવાબદારીની શરૂઆત થાય છે.

- ગ્રાહકને ચીજવસ્તુ કે સેવા બાબતની ફરિયાદના નિવારણ માટે નજીકમાં સેવાકેન્દ્ર મળી શકવું, ગ્રાહકને માલ પસંદ ન પડે તો તેને પરત કરવાની સ્વતંત્રતા એ ગ્રાહકનો કાયદાકીય અધિકાર છે અને એકમની સામાજિક જવાબદારી ગણાય છે.
- જે એકમો આ બાબતનો સ્વીકાર ન કરે તો તેમની સામાજિક પ્રતિષ્ઠામાં ઘટાડો થાય છે.
- વર્તમાન સમયમાં કાયદા દ્વારા એકમને ફરજ પાડવામાં આવે ત્યારે પણ એકમની સામાજિક અને ધંધાદારી પ્રતિષ્ઠા ઘટે છે.

(ii) પુરવઠો પૂરો પાડનારા પ્રત્યે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી :

- ધંધાકીય એકમની સફળતા સતત અને ગુણવત્તાવાળા પુરવઠા પર આધાર રાખે છે.
- આવો પુરવઠો ભૌતિક વસ્તુઓ કે સેવાઓનો હોઇ શકે છે.
- એકમની સફળતામાં મુખ્ય ભાગ પુરવઠો પૂરો પાડનાર ભજવે છે.
- તેમના પ્રત્યે એકમની નીચે મુજબની સામાજિક જવાબદારી રહેલી છે:

1. પુરવઠા અંગે અગાઉથી જાણા :

- આકસ્મિક કારણો સિવાયના સંજોગોમાં એકમે માંગના સંદર્ભમાં પુરવઠો પૂરો પાડનારને માહિતગાર કરવો જોઈએ કે જેથી પુરવઠાની કટોકટી ન સર્જીય.
- આથી ઉત્પાદન સાતત્યની જગવણી થઈ શકે છે તેમજ એકમની પ્રતિજ્ઞામાં પણ વધારો થાય છે.

2. ગુણવત્તા અને કૌશળ્યની સ્પષ્ટતા :

- ધંધાકીય એકમે પોતાને કાચો માલ અને પુરવઠો પૂરો પાડનારને પોતાની જરૂરિયાત મુજબની ગુણવત્તા અને કૌશળ્ય બાબતમાં અગાઉથી સ્પષ્ટતા કરવી જોઈએ. આથી પુરવઠાનું સાતત્ય જળવાઈ રહે છે.

3. સમયસર ચુકવણી :

➤ ધંધાકીય એકમને જરૂરી કાચો માલ અને કર્મચારીઓ પૂરો પાડનારને નક્કી કરેલ શરતો મુજબ સમયસર નાણાંની ચુકવણી કરવી જોઈએ.

(iii) સરકાર પ્રત્યે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી :

➤ આર્થિક પ્રવૃત્તિ બાબતમાં સરકારે નક્કી કરેલ કાયદા અનુસાર ધંધાકીય એકમે સંચાલન કરવું જોઈએ.

- ધંધાની સરકાર પ્રત્યેની સામાજિક જવાબદારી નીચે
મુજબ છે:
 1. કાયદાનું પાલન કરવું :
- ધંધાના અને સમાજના વિવિધ વર્ગોના હિતમાં સરકારે
ઘડેલા કાયદાઓનું યોગ્ય રીતે પાલન કરવાની ધંધાની
સામાજિક જવાબદારી છે.

2. પ્રામાણિકતાપૂર્વક કરવેરા ભરવા :

➤ સરકાર દ્વારા વખતોવખત લાદવામાં આવતા વિવિધ કરવેરા પ્રામાણિકપણે અને યોગ્ય સમયે ચૂકવવાની ધંધાની સામાજિક જવાબદારી છે.

3. સરકારના કાર્યક્રમોના અમલમાં ભાગીદારી :

➤ સરકાર વખતોવખત દેશની પ્રગતિ અને વિકાસના હેતુશી અનેક પ્રકારના કાર્યક્રમોનું ઘડતર કરતી હોય છે.

આવા કાર્યક્રમોમાં હિસ્સો લેવો કે લોકો સુધી આ કાર્યક્રમો
પહોંચે તેવી લોકભાગીદારીમાં એકમે હિસ્સો લેવો
જોઈએ. દા. ટી., સરકારે સ્વચ્છ ભારત અભિયાનનો
કાર્યક્રમ અમલમાં મૂક્યો. ત્યારપણી કેટલાય એકમોએ
સ્વચ્છતા કાર્યક્રમો અપનાવી તેમાં સહભાગીદાર બન્યા
છ.

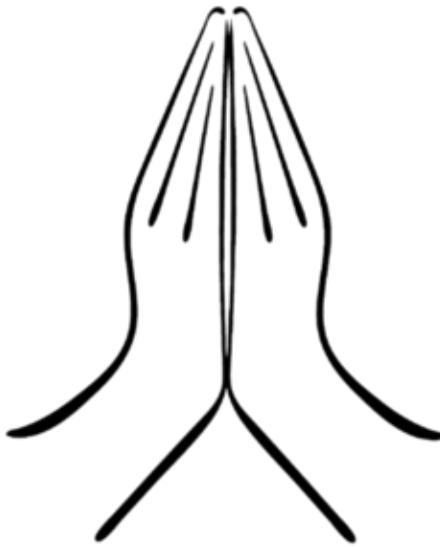
4. ઔદ્યોગિક નીતિના અમલમાં મદદરૂપ થવું :

- સરકાર દેશની જરૂરિયાતોને ખ્યાલમાં રાખીને ઔદ્યોગિક નીતિનું ઘડતર કરે છે.
- એકમની સામાજિક જવાબદારી બને છે કે તેમણે આ ઔદ્યોગિક નીતિના અમલમાં મદદરૂપ થવું જોઈએ.

(iv) સમાજ પ્રત્યે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી :

- સંચાલન વિશારદ શ્રી પીટર ડકરે જણાવ્યું છે કે, “કોઈ પણ ધંધાકીય એકમનું સંચાલન એવી રીત થવું જોઈએ કે જેથી તેમાં એકમ અને સમાજના વિવિધ વર્ગોનાં હિત વચ્ચે સમતુલ્ય જળવાઈ રહે.”
- એકમે ધંધાનું સંચાલન કરતાં સમાજનાં આર્થિક અને સામાજિક હિતોની જળવણી કરવી જોઈએ.

Thanks

For watching